

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Enhver Sit

Ugeblad
for
Politik og Kristendom.

Redigeret af Henning Jensen og Kristensen-Randers.

№ 26. | Torsdag den 27. Juni 1889. | 4. Aarg.

Indhold: Evangeliet for de Fattige. — Jesubarnet. — Søvn og Drøm. — Den franske Revolution og nærmeste sociale Følger. — Bekjendtgørelser.

Evangeliet for de Fattige.

Naar Jesus skal nævne hvad der særlig var hans Opgave, saa nævner han gjerne det, at han skulde prædike det glade Budskab for de Fattige. Saaledes siger han i Lucas Evangeliet det 4de Cap. 18de V.: Herrens Aand er over mig, derfor salvede han mig. Han har sendt mig for at kundgjøre Evangeliet for de Fattige, at helbrede dem som har et sønderknust Hjerte, at forkynde de Fangne at de skulle løslades, og at de Blinde skulle faa Syn, at give de Plagede deres Frihed, at forkynde et Naadeaar fra Herren. — Her har han sat sig sin store Opgave, her har vi Maalet for hans Virksomhed.

Og de Fattige de forstod det og flokkedes om ham. Det var en ejendommelig Tilhørerkreds han havde, naar han drog om fra By til By og prædikede. Det var en Tilhørerkreds af dem man nu plejer at kalde Folkets Bærme, eller Massen, eller hvad andre Navne man nu plejer at give dem som intet er og intet ejer. Kun en sjælden Gang kom en fornem Mand til ham, og saa kom han som Nicodemus om Natten.

Sammenlign engang hans Tilhørerkreds med den Tilhørerkreds som nu f. Ex. en Modepræst har. Der er Forskjel. Der sidder fine Damer inde i Kirken, og der holder fine Kjøretøjer udenfor. Men der er ogsaa Forskjel paa Prædikanterne. Jesus, Tømmermandens Søn, som i sin Klædedragt og hele Optræden vel nærmest har lignet en intelligent Arbejder, og Hovedstadspræsten med et Par Ordener paa Kjolen, som i hele sin Optræden snarere ligner en Hofmand end en Arbejder. Han passede til sin Tilhørerkreds og de passer til deres.

Men hvordan kan det være, at Tilhørerkredsene saadan har skiftet, saa nu prædikes der væsentligt for de Rige eller dog de Velhavende, medens Jesus maatte nøjes med at prædike for de Fattige? Er det maaske ikke mere Præsternes Opgave at prædike Evangeliet for de Fattige? Jo, ganske vist! De vil heller end gjerne have ogsaa de Fattige ind i Kirkerne. Men hvad er der da ivejen? Hvorfor er nu de Fattige blevet borte, medens de Rige og Velhavende er kommet i Stedet? Hvordan kan det være, at de Fattige, som paa Jesu Tid forligtes vel med det Evangelium han prædikede, de er nu, saa at sige, kommet paa Kant med dette Evangelium, medens derimod de Rige, som dengang ikke kunde udstaa det, de forliges nu helt vel med det? Der maa være noget galt et eller andet Sted. Men Spørgsmaalet er: Hvor er det gale? Er det de Fattige, der er blevet anderledes, eller er det de Rige? Eller er det maaske Evangeliet der er bleven forandret, er det et andet Evangelium der prædikes nu, end det der prædikedes dengang? Er der maaske et Evangelium for Fattige og et andet for Rige, og er det maaske saa, at Jesus prædikede de Fattiges Evangelium; medens Præsterne nu væsentligt prædike de Riges Evangelium? — Dette maa undersøges lidt nøjere.

Selvfølgelig er der nogen Forskjel paa Menneskene til de forskjellige Tider. Den fremadskridende Udvikling sætter sit Præg paa hver Slægt. De forskjellige Tider, forskjellige Oplysningstrin og Opdragelse paavirker Folkenes Tankegang, saa denne er anderledes i mange Retninger nu end for 1800 Aar siden. Men i alt dette Vexlende er der noget, der bliver. Tag en Fattig fra Jesu Tid og en Fattig fra vor Tid. De vil i mange Henseender være yderst forskjellige, de vilde have vanskeligt ved at forstaa

hinanden, selv om de talte det samme Sprog. Men i én Ting vilde de være enige, at Fattigdom var en Ulykke, som de helst vilde af med, og de vilde hilse med Jubel den som forkyndte dem, at nu skulde det være forbi med Fattigdommen. Og tag saa en Rig fra Jesu Tid og sæt ham ved Siden af en Rig fra vor Tid. Der vilde i de fleste Ting være en stor Forskjel paa dem. Men om én Ting vilde de strax komme til Forstaaelse, at det at være rig var et Gode, som man maatte se at holde saa fast paa som muligt. Og kom Nogen og forkyndte dem, at nu skulde det være forbi med Rigdommen, saa vilde de hade det Menneske som deres bittreste Fjende, og de vilde sætte alt ind paa, snarest muligt at faa stoppet Munden paa ham. — Grunden til, at de Fattige paa Jesu Tid med Fryd lyttede til hans Evangelium, medens de Rige ikke kunde udstaa det, og at det nu er omvendt, ligger altsaa ikke i, at der er en Væsensforskjel paa de Fattige og de Rige dengang og nu. Den maa altsaa ligge i, at der er en Forskjel paa det Evangelium han forkyndte, og det Evangelium der forkyndes nu.

Spørgsmaalet bliver dernæst: Hvad er et Evangelium? Det er et glædeligt Budskab. Og hvilket Budskab var det nu, at Jesus forkyndte, som var særlig glædeligt for de Fattige. Her kommer vi til Hovedpunktet, her er det, at Slaget skal staa.

Naar vore Dages Præster taler om det glædelige Budskab Jesus forkyndte, saa tænker de alene paa det, som man kan kalde den aandelige Side af Evangeliet, dette, at Jesus bragte Bud om, at Gud var god og kjærlig, i Modsætning til at baade Jøder og Hedninger hidtil havde levet i Angst for Gud. De tænker endvidere paa, at Jesus vilde frelse Slægten fra Synden, og give den Adgang til Himmeriges Rige. — Alt dette er nu rigtigt nok. Men hvis dette var hele Indholdet af det glade Budskab, saa bliver Spørgsmaalet: Hvorfor siger Jesus saa udtrykkeligt, at det var et glædeligt Budskab for de Fattige? Det var jo ligesaa glædeligt for de Rige, at Gud var god, og at de nu kunde komme i Himmeriges Rige.

Dette har man paa forskjellig Maade søgt at slippe bort fra. Naar Jesus kalder sit Budskab særlig glædeligt for de Fattige har man sagt, saa har han ikke tænkt paa de rigtig Fattige, men paa de Fattige i Aanden, de Enfoldige, de som overhovedet følte, at de trængte til hans Hjælp. Men det er der ikke den fjerneste Grund til at tro. Naar Jesus siger, at han vil bringe de Fattige et glædeligt Budskab, saa mener han selvfølgelig med disse Fattige akkurat de samme som vi mener, naar vi taler om de Fattige. — Derfor har man ogsaa søgt en anden Udvej. Man har sagt at det Budskab Jesus bragte, var særlig glædeligt for de Fattige, thi de havde det saa ondt her i Verden, saa det maatte være en særlig Trøst for dem at faa at vide, at de kunde faa det bedre i en anden. Dette benægter jeg i og for sig ikke. Det er vitterligt nok at det har været en Trøst for mange fattige Mennesker, naar de rigtig troede det, at der blev dog engang Ende paa deres Lidelser og de fik Hvile og Fred og Lys og Glæde. Naar det Haab er levende hos ulykkelige Mennesker, enten de er Rige eller Fattige, det er i Stand til at hjælpe dem over meget. — Men der er ikke den fjerneste Grund til at tro, at han alene har tænkt paa det. eller at han først har tænkt paa det. — Lad os tænke os, at en Mand i vore Dage sagde: Nu vil jeg forkynde de Fattige et glædeligt Budskab. Jeg er ganske sikker paa, at de Fattige som hørte det, de vilde først tænke paa det som laa dem nærmest, de vilde tænke paa en Oprejsning af deres kummerlige Tilstand. De vilde vel tænke paa, at nu skulde det ikke mere være en Skam at være fattig, at den fattige Mand skulde respekteres lige saa meget som den rige; og først og sidst vilde de tænke paa, at nu skulde de ikke mere være saa bekymrede for Livets Ophold, de skulde ikke mere være udsat for Kulde, Sult og daarlig Behandling. Og den Mand, som vilde sige, at han bragte de Fattige et glædeligt Budskab, men som slet ikke sigtede til alt dette, — han vilde aabenbart narre de Fattige.

Men narre de Fattige, det var det som Jesus Kristus mindst af alt vilde. Naar han derfor siger, at han har et glædeligt Budskab til dem, saa springer han ikke det over som de Fattige først maatte tænke paa. Det var virkelig hans Mening, at det skulde være forbi med Fattigdommen. Han siger det ikke rentud, men ingen, som virkelig sætter sig ind i hele hans Tankegang, kan være i Tvivl om, at fik den Aand, som var over ham, Magt i Verden, saa var Fattigdommen afskaffet. — Den som viste hen til Himlens Fugle og Markens Liljer, som sagde til Folk, at nu skulde de ikke mere være bekymrede for hvad de skulde æde og drikke, og hvad de skulde klæde sig i, thi alle saadanne Bekymringer fandt kun Sted iblandt Hedningene, — vilde han ikke afskaffe Fattigdommen? Var det ikke hans Mening med disse Ord, at det Ejendommelige ved Hedningeverdenen det var, at der maatte nogle leve i idelig Bekymring, medens andre levede i ødsel Overdaadighed. Men det ejendommelige ved den kristne Verden, som han nu vilde danne, det skulde være det, at der behøvede ingen at være bekymret. Thi disse to Verdener, den gamle hedenske og den ny kristne, de skulde hvile paa hver sin Grundvold, disse to Folk, Hedningfolkene med deres Konger, som brugte Myndighed over dem, og Kristenfolket med ham som Konge, de skulde have hver sin store modsatte Grundsætning at handle efter. For Hedningfolkene var det den store Grundsætning: Elsk Dig selv, — efter den var hele Livet og Samfundet indrettet, efter den var Lovene givet, og efter den indrettede man sin Handlemaade. Men den store Grundsætning i hans Rige og for hans Folk skulde være den: Elsk Din Næste som Dig selv. Det skulde være Grundloven i hans Rige, efter den skulde Samfundet indrettes, Lovene afpasses og hele Livet ordnes.

Men var det ikke et glædeligt Budsknb for de fattige? Lad os spørge alle dem, der kæmper den

haarde Kamp for Tilværelsen, alle dem, hvis Liv gaar hen med Bekymring for at skaffe Føde og Klæder, Husleje og Brændsel, og som undertiden ikke kan skaffe det med deres bedste Vilje, lad os spørge dem, hvad de vilde sige, hvis Kongen kom og sagde til dem, at nu vilde han gjøre sit til, at Samfundet kunde blive indrettet saadan, at Ingen mere behøvede at bekymre sig for alt dette. Der er ingen Tvivl om, at de vilde sige, at det var det glædeligste Budskab, de nogensinde havde hørt.

Eller lad os tage en anden af de store Grundsætninger, hvorefter Jesus vilde, at Verden skulde styres. Var det ikke hans Mening, at Gud var en Fader for alle Mennesker, og at alle Mennesker skulde være Brødre, at Jorden og alle dens Rigdomme var hans Ejendom, og at vi kun var hans Husholdere, og at der i hans Hus ikke skulde deles saadan, saa nogle sultede og andre fraadsede, men saadan, at der blev noget til alle? — Men var det ikke et glædeligt Budskab til de fattige, at de var Børn i Faderens rige Hus, og at de havde samme Ret til Husets Goder som alle de andre.

Eller lad os tage en anden af hans store Grundsætninger: Alt, hvad I vil, at Menneskene skal gjøre mod Eder, det samme skal I ogsaa gjøre mod dem. Er det ikke gaaet saadan med de fattige, at man har ringeagtet dem, betragtet dem som Væsener af en lavere Art, stillet Fordringer til deres Taalmodighed, Nøjsomhed, Beskedenhed og alle saadanne Dyder, som man slet ikke forlangte af sig selv. Man har bundet tunge Byrder paa dem, som man ikke selv tænkte paa at løfte med en Finger. Tag den fattiges Liv fra Vuggen til Graven, og lad os saa spørge, om nogen af os vilde ønske et saadant Liv for os eller vore Børn, om vi vilde udfolde de Dyder, som vi forlanger af dem, hvis man gjorde saadan ved os. — Men var det saa ikke et glædeligt Budskab for de fattige, da han sagde til dem, at Ingen havde Ret til at kræve mere af dem end det, man selv kunde yde, at Ingen havde Ret til at behandle dem anderledes, end man selv ønskede at blive behandlet.

Og saadan kunde man blive ved. Man kan tage Jesu Grundtanker i det store, og man kan tage hans enkelte Yttringer, naar han talte om, hvordan Forholdet mellem Menneskene skulde være, og man vil ikke finde een Tanke, ikke een Yttring om dette Forhold, uden at det var et glædeligt Budskab for de Fattige.

Og tag saa hans Yttringer om de Rige. Ingen socialdemokratisk Taler kan i vore Dage bruge stærkere Ord mod Rigdommen end han. Rigdommens Forførelser kvæler Ordet, saa det kommer ikke til at bære Frugt. En Rig kommer vanskelig ind i Himmeriges Rige. Ve Eder, I rige, thi I have Eders Trøst borte. Den rige Mand døde og han opslog sine Øjne i Helvede.

Naar vi lægger Mærke til alt det, saa forstaar vi, hvorfor hans Tilhørerkreds maatte blive som den blev. Han maatte trække de Fattige til sig og støde de Rige fra sig. Som Forholdene dengang var maatte han gjøre sit Valg mellem de to Samfundslag; han kunde ikke være Talsmand for dem begge. Han fremhævede det selv, at Ingen kunde tjene to Herrer, og disse to Herrer betegnede han som Gud og Mammon. Vilde han tjene Mammon, saa blev han de Riges Præst, vilde han tjene Gud, saa maatte han blive de Fattiges. Han valgte det sidste, og derfor gik det ham ogsaa som det gik. Alt, hvad der var rigt og stort og fornemt, slog sig sammen, selv om de før havde været hinandens Modstandere, og skjøndt han havde Folket i Ryggen, saa kunde han ikke staa sig mod det Forbund. Men han havde lagt et Sædekorn i Jorden, som han haabede ikke skulde dø. Første Gang i Menneskeslægtens Historie havde der lydt en Røst, som helt og holdent gjorde sig til de Fattiges Talsmand. Og den havde lydt saa stærkt og fra saa rene Læber, saa den kunde ikke overdøves. Han vidste det, at det glade Budskab for de Fattige, som han første Gang blev Ordfører for, det skulde gaa fra Folk til Folk. Men han vidste ogsaa, hvad Følgen vilde blive for dem der bragte det. De vilde mere eller mindre komme til at dele Skjæbne med ham. —

Men det samme Valg som Jesus Kristus stod over for, at tjene Gud eller Mammon, at prædike det glade Budskab for de fattige eller for de rige, det samme Valg har Præsterne staaet overfor siden, og de staar overfor det endnu. Og de vil vedblivende komme til at staa overfor det, saalænge Svælget mellem Rigdom og Fattigdom er saa dybt som det er; og jo dybere Svælget er, desto klarere bliver det, at her maa træffes et Valg. Maatte Jesus Kristus og Apostlene træffe Valget mellem at bringe Evangeliet til de fattige eller de rige, saa er dette i højere Grad Tilfældet nu. Kløften mellem de fattige og rige er i vore Dage bleven saa stor, saa de lever i hver sin Verden, de har intet Samfund med hinanden, ingen Forstaaelse af hinanden. Der er heller intet Evangelium der er fælles for dem begge. Valget er nu som den Gang, at prædike det glade Budskab for de fattige eller for de rige.

Jesusbarnet.

Det er ikke sjældent, at voksne Mennesker taler om Barnelivet som noget, der for deres eget Vedkommende udelukkende tilhører Mindernes Verden. En Digter som Jens Baggesen har flere Gange givet denne Synsmaade Udtryk i smukke Vers, saaledes i det meget kjendte;

„De svandt, de svandt, de blide Barndomsdage,
min Fryd, min Rolighed med dem svandt hen.
Jeg kun Erindringen har nu tilbage;
Gud, lad mig aldrig, aldrig tabe den.“

Og der kunde nævnes en hel Skare af Digtere, der har sunget paa den samme Tone. Men der er ogsaa

dem, som ser mere paa *det blivende* end paa *det svindende og svundne*, naar deres Tanker dvæler ved Barnelivet. Dette har f. Eks. Bjørnson gjort i Sangen „Ved en Vens Bryllup". Deri hedder det:

„Hvad stort paa Jord blev fundet,
Det Barnet i os altid fandt;
hvad varmt i Sjæl er rundet,
af Barnets Graad det randt.

Og videre:

Faar Barnet bare raade,
saa lever vi i værste Nød,
som af vor Herres Naade,
der gi'r i Ørknen Brød."

I Tale og Skrift om *Jesus Kristus* er det meget almindeligt, at der falder Ord om „det *lille* Jesusbarn". Sjældnere er det nok at møde Tanker om Frelseren som den, der ogsaa var det store Barn, Barn i bedste Forstand fra først til sidst. Jeg har i Sinde her at se bort fra det i hans Barneliv, som svandt, for efter Evne at fremhæve det deri, som varede og vandt Det Træ er hult, som fattes de inderste Aarringe, dem, der svarer til dets spæde Aar; og det Menneskeliv er ilde plejet, som det barnlige ikke kan findes i. Da vor Herres Levnedsløb viser os en velgroet Vækst, tør vi være visse paa, at hos ham blev det barnlige aldrig et Minde kun, men var derimod en stadig levende og kraftig Virkelighed, ja er det den Dag i Dag.

I mer end 1800 Aar har Kristne troet paa Jesus Kristus som Jomfru Marias Søn og Guds enbaarne Søn. Det inderste i Børnenes Natur kommer selvfølgelig bedst for Dagen i deres Forhold til dem, der staar dem allernærmest. Derfor maa vi vente at se Jesus udfolde sin Barnlighed over for Moderen og for hendes Mand og over for Faderen i Himlen. *I sin inderste Grund er det barnlige en dyb Følelse af Sammenhæng med Hjemmet.* Alle naturligt udviklede Børn vil kunne vedkjende sig følgende Ord, som med en Ændring er laante hos Blicher:

Hjemmet, Hjemmet har en Lænke,
let at bære, tung at bryde!"

Barnet er bundet til sit Hjem med sin Tro paa Fader og Moder, og ud af denne Tro vokser der Lydighed og Taknemmelighed imod dem.

I Forhold til sit jordiske Hjem var og er Jesus det gode Barn. Tolv Aar gammel er det, at han paa en Paaskerejse til Jerusalem bliver tilbage i Templet, da Forældrene rejser hjem. Han aner nemlig ikke, at de vil have ham med til Nazaret igjen. Men aldrig saa snart har hans Moder sagt: „Barn! hvorfor gjorde du saaledes imod os? Se, din Fader og jeg søgte efter dig med Smerte," før han er rede til at følge med hjem og til at vise den fuldkomneste Lydighed i Hjemmet. Vi véd intet videre om hans Ungdomsliv; men da vi skjønner, at han var vel kjendt i sin Hjemstavn under Navnet: „Tømmermandens Søn", kan vi gjøre den Slutning, at han i sine Ungdomsaar har været nøje knyttet til det lille Hus i Nazaret, hvor Josef boede, og det er rimeligt, at han taknemmelig har tjent sit Hjem ved at sysle med Tømmerhaandværket. Saa kommer den Tid, da han skal øve sit store Manddoms Værk; men da som før føler han sig bunden til sit fattige Hjem. Det gik ikke ham, som det ellers tidt er gaaet med store Mænd, der var opvoksede i smaa Kaar, at han fik „høje Øjne", saa kan glemte sin Moders Ansigt. Nej, under Pinen paa Korset sørger han sønligt for hendes gamle Dage ved at overgive hende i Johannes's gode Hænder. Og selv nu, da han har Sæde ved Faderens højre Haand, takker han for Hjemmet, han havde her nede, idet han lader den kristne Menighed bekjende Tro paa hans Fødsel af Jomfru Marie.

Idet Jesus Kristus er Maries Søn, er han ogsaa „Davids Søn" og „Menneskenes Søn." Han følte med sig selv, at der var jødisk Blod i hans Aarer; han troede paa det bedste i det jødiske Folk og tog det med Tak frem i sine Taler, og han var lydig mod Jødefolkets store Kald. Men han følte lige saa vist, at det ene Blod, som findes i Menneskens Børn over hele Jordens Kreds, havde han Lod og Del i, han tog med Tak Plads midt iblandt os, og vor store Sag: Kampen for evigt Liv og evig Glæde, var han lydig imod, til hans Hjærte brast, ja tjener den fremdeles ved sin Faders højre Haand.

Han var Jordens Barn, ja! men dog først og sidst Himlens Søn. Alt, hvad vi véd om ham, er Vidnesbyrd i den Henseende. Hans Tro til Gud Fader er uden Grænse, hans Lydighed og Taknemmelighed derfor ligesaa. Den Herlighed, som han paa Jorden kunde længes efter og bede om at faa igjen, forlod han paa sin Faders Ord for at tjene en falden Slægt i dens i mange Maader uhyggelige Hjem. Han siger det rent ud, mens han vandrer her, at han gjør slet intet af sig selv, men kun de Gjerninger, som Faderen har givet ham at gjøre, og han takker Gang efter Gang for Frelserkraften, som bliver ham sendt hjemme fra. Da han staar ved det tungeste, han skal bære, siger han: „Fader! ske ikke min, men din Vilje!" Det kunde synes, som om han én Gang i sit Liv fattedes den barnlige Tro paa Gud Fader, nemlig da han fra Korset raabte: „Eli, Eli! Lama sabaktani!" Men, ret set, er det nok ikke Udtryk for et usønligt Sind, at han raaber saaledes. I Raabet klamrer han sig — man kunde fristes til at sige krampagtigt — til sin Fader. Han raaber ikke: „Gud har forladt mig — fra den Kant er der ingen Hjælp at vente mer!" Ordene: „Min Gud, min Gud! hvorfor har du forladt mig?" er netop en Troendes gjennemtrængende Bøn foran Dødens mørke Port, et Spørgsmaal, der kræver Svar og venter Svar, ligesom et Barn i Smertens Rædsler kan spørge og vente Svar paa Spørgsmaalet til den Fader, der er gaaet ind i en anden Stue: „Fader, Fader! hvor bliver du af?" Og Jesus fik Svar fra Himlen, som det altid sker med den Troendes Bøn, ellers kunde han ikke have sagt til sidst: „Fader! i dine Hænder betror jeg min Aand!" — Det er ikke saa, at Jesus kun til sin Død følte

sig som et Barn i Forhold til sin Fader. Fra Evighed til Evighed er hans Plads den enbaarne Søns. Pavlus vidner (1. Kor. 15. Kap,), at Herren, naar Enden kommer, skal overgive sit Rige til Gud og Faderen, hvem alt underlægges, „for at han kan være alt i alle.“ Sønnen virker altid for sit Hjem.

Der er blevet vrøvlet op ad Vægge og ned ad Stolper, Side op og Side ned i tynde og tykke Bøger, om „Kristi to Naturer“. Al den haarkløvende Snak, der kan leveres over dette Æmne, maa kristne Mænd og Kvinder helst holde sig borte fra. Det er soleklart, at det, der hjalp Jesus i hans Frelsergjerning, og det, som medførte hans Ophøjelse til at være „vor Herre“, var ikke Grublerier hos ham over, hvad der boede i ham af Jordens, og hvad der maatte kaldes Himlens. *Nej! det, som bar alt i hans Liv og aldrig brast, var den barnlige Hjemfølelse.* Hjemmets Sag paa Jorden var hans Sag, og Himmelhjemmets rige Kilder var hans Livskilder. Han brugte sin Dag her nede for at fremhjælpe den Høst, som en Gang skulde times Jorden, og hans Maal var at gjøre sin Faders Vilje.

J. P. Kristensen-Randers.

Søvn og Drøm.*)

I.

Hvad en Menneskesjæl egentlig er har Verdens Vise altid forgjæves grundet over. Vi kan kun sige, at det er en Kraft, som, for at kunne yttre sig, behøver visse Redskaber eller Organer. De Redskaber, Sjælen særlig benytter sig af, er *Nerverne.* Man plejer gjerne at henføre Nerverne til to Systemer, nemlig Hjærne-Rygmarvssystemet, som har sine almindelige Centralorganer i Hjærnen og Rygmarven og Ganglie-systemet, hvis Centrum er den store Nerve der strækker sig paa begge Sider af Rygraden, den sympatiske Nerve. Disse to Nervesystemer frembyde en paafaldende Ulighed, baade med Hensyn til deres ydre Udseende og med Hensyn til den Rolle, de spiller i Menneskets Liv. De fra Hjærnen og Rygmarven udgaaende Nerver har nemlig til Opgave, særlig at være udvortes Redskaber for det menneskelige Erkjendelses og Følelsesliv; og forsaavidt man kan tale om et særligt Sæde for Sjælen, saa har den sit Sæde her. Det andet Nervesystem spiller derimod Hovedrollen i vort legemlige Liv, med Hensyn til Blodomløbet, Fordøjelsen, Aandedrættet osv. Dette sidste Nervesystem har den menneskelige Vilje ingen Magt over. Vor Vilje kan ikke forhindre at Hjærtet slaar, og at Maven og Tarmene udfører deres Forretninger. Og naar alt dette hører op, kan vor Vilje heller ikke sætte Maskineriet i Gang igjen.

Dog har nyere Undersøgelser vist, at der er en Forbindelse mellem disse to Nervesystemer. Der gaar visse Nervetraade fra Rygmarven ud til den sympatiske Nerve, og Hjærnen staar ligeledes i Forbindelse med de Nerver der særlig ere Organer for det dyriske Liv. Denne udvortes Forbindelse der er mellem de Nerver, der ere Redskaber for det højere Sjæleliv, og dem der ere Redskaber for det lavere Liv, Ernæringslivet, medfører at det højere og lavere Livs Yttringer tildels ere afhængige af hinanden. Sjælens Stemninger og Tilstande kan frembringe Forandringer i det rent legemlige Liv, og omvendt kan legemligt Ildebefindende indvirke paa Sjælens Stemninger.

Under Livets Virksomhed, — baade den sjælelige og den legemlige, — *forbruges* nu efterhaanden de Organer eller Redskaber, som ere virksomme ved Arbejdet. Dette Forbrug erstattes nu ganske vist ved Ernæringen, som tilføjer disse Organer nyt Stof. Men denne Erstatning er ikke tilstrækkelig til at raade Bod paa Tabet, og begge Nervesystemer trænge derfor jævnligt til at udhvile sig. Dette gjælder særligt det Nervesystem der er Sædet for de sjælelige Rørelser, men ogsaa i mindre Grad det hvor Blodomløbet, Aandedrættet osv. har sit Sæde. Denne Udhvilen sker ved *Søvnen. Søvnen er den Tilstand i hvilken Sjælsvirksomheden, særlig hvad Hjærnen angaar har indstillet sin Virksomhed.* Men ogsaa de Nerver til hvilke det lavere Livs Forretninger ere henviste, arbejde under Søvnen kun med halv Kraft. Aandedrættet er langsommere, Fordøjelsen ligeledes. Derfor er man efter Søvnen ligesom født paany. Det er derfor egentlig en Fejl at kalde Søvnen for „Dødens Broder“. Den er snarere en Livselixir.

Søvnen er en Stormagt, som det i Længden ikke nytter at kæmpe imod. Man kan forhale dens Sejr, men tilsidst kræver Naturen sin Ret. Selv den stærkeste Vilje maa bukke under for den, hvis man er sund og rask. Selv de simpleste Bevægelser bliver umulige for os. Fødder, Arme, Hænder nægter at gjøre Tjeneste, og Hovedet dingler fra den ene Side til den anden. Viljen formaar ikke mere at udstede nogen Befalinger. Man kan ganske vist nok under Søvnen foretage en Del Bevægelser, forandre sin Stilling i Sengen, jage en Flue bort, eller svøbe Tæppet bedre om sig, men Hjærnen har ikke noget med alle disse Bevægelser at gjøre, og derfor ere vi os dem ikke bevidste. Vi kan snorke og skjære Tænder, til stor Ærgrelse for vore vaagne Sovekammerater, men vi har selv ikke fjærneste Anelse derom, thi Hjærnen er uvirksom.

Under den dybe Søvn er altsaa hele det frie, bevidste Liv ophørt, og hvorlænge denne Tilstand har varet har vi ikke Begreb om, naar vi vaagner. Tiden er, saa at sige, ikke fyldt med vor Personlighed. Om vi har sovet en Time eller 24 Timer, har vi, ved vor Opvaagnen ingen Forestilling om. — Al Forskjel mellem Menneskene forsvinder derfor i Søvnen. Man er i Søvnen hverken glad eller bedrøvet, hverken god

*) Efter Ernst Vadstein i Nord. Tidsskrift.

eller ond, hverken rig eller fattig, hverken Konge eller Træl.

Man har Beviser paa, at Tiden slet ikke er til for den Sovende. En fransk Læge blev en Aften sent kaldet til en Syg. Han forlod sit Værelse efter at have sagt Godnat til en Ven, der boede i et Værelse ved Siden af, som var gaaet iseng og straks sov ind. Efter en halv Times Forløb kom han igjen og ved at lukke Døren op vækkede han Vennen. Denne bildte sig ind at Lægen nu først gik ud. Den halve Time var bleven aldeles borte for ham. Kloroformerede Personer indbilde sig ligeledes tit, at det Øjeblik, de vaagner er det samme som da de faldt isøvn.

I Reglen er Søvnen dybest straks, og der skal da stærkere Vækkelsesmidler til for at afbryde den. Dog viser det sig, at de forskjellige Sandseorganer ikke alle sove lige dybt. Dybest sover Øjet, selv om det ikke helt er lukket. De andre Organer, Hørelsen, Følelsen osv. sover ikke saa dybt. En Opvaagnen sker lettest ved Hjælp af Indtryk, som staar i Forbindelse med Vedkommendes Interesser eller Sindsbeskaffenhed. En Sygeplejerske, som er falden isøvn vækkes maaske ved at Patienten rører sig en Smule. Barnets mindste Bevægelse vækker Moderen. Derimod kan en Vogn rulle forbi uden at de vaagner. Hvidsker man noget i vort Øre, som interresserer os stærkt, vaagner vi i Reglen straks.

Men undertiden kunne saadanne Indtryk ikke helt afbryde Søvnen, og da fremkommer *Drømme.* Drømme er et Vidnesbyrd om, at Hjærnens Hvile under Søvnen ikke altid er absolut. Hvis nemlig Hjærnens Hvile er fuldstændig dyb fremkommer ingen Drømme, og det er den sundeste Søvn. Drømmen er en Slags Sygelighed under Søvnen, som rigtignok er saa almindelig, saa den forekommer mer eller mindre hos alle Mennesker.

Der er ingen Tvivl om at Drømmen er en Tilstand, hvorunder Mennesket delvis er sig selv bevidst. Thi Bevidstheden bestaar i, at jeg adskiller mig selv fra det som jeg oplever; og dette. finder netop Sted under Drømmen. Men den Bevisthed man har under Drømmen er af en ejendommelig Art. I vaagen Tilstand kan man nemlig altid bestemt skjelne mellem, hvad der er virkeligt, og hvad der kun er Indbildning. Man kan i vaagen Tilstand have mange, saakaldte Fantasier, man kan tænke sig baade det ene og det andet. Men man ved meget godt at det er Indbildning. Men alt det man oplever i Drømme, staar for os som fuldstændig Virkelighed. Vi skaber selv alle disse Billeder, men vi har ikke Begreb om at det er Indbildning. Men skjøndt det er vor egen Hjærne der frembringer dem, saa raader vi dog ikke selv for, hvad Udfald Drømmen faar. Tit faar de et Udfald, som slet ikke svarer til vore Ønsker og Beregninger. — Naar man sidder og fremstiller sig noget i vaagen Tilstand, sidder og fantaserer, saa har man vanskeligt ved at give Billederne rigtigt Liv. Man kan f. Eks. i vaagen Tilstand forestille sig et fraværende Menneske men det har sin Vanskelighed at faa rigtig fat paa hans Skikkelse. I Drømme derimod er alt hvad vi ser ligesom lyslevende. De Mennesker vi synes at være sammen med staar for os med den største Klarhed.

Undertiden er der en klar Sammenhæng i vore Drømme. Det er ligesom et Skuespil hvor den ene Begivenhed fremstilles som en Følge af den anden. Drømmen gjør os allesammen til Digtere. Men i Reglen er der ikke Spor af Sammenhæng. Det er ganske vildt, saa selv den dristigste Fantasi i vaagen Tilstand ikke kunde tænke sig noget lignende. I denne Tilstand respekteres Virkelighedens Love slet ikke. De Døde staar op for os i Drømmen, de Fraværende indfinder sig, om de end er nok saa langt borte, vi drømme os tilbage til vor Barndomstid, kort sagt! intet synes os umuligt. Vi drømmer os ind i de besynderligste, umuligste Stillinger og Forhold og udføre de mærkeligste Handlinger uden at vi i mindste Maade forundrer os over det. Og den Hurtighed hvormed Begivenhederne følge paa hinanden i vore Drømme er utrolig. Det viser sig tit at Drømme, hvis Indhold har været saa righoldigt, at vi under dem synes at have gjennemlevet adskillige Aar, i Virkeligheden kun har varet nogle Minutter eller Sekunder. En fransk Forfatter fortæller saaledes, at han en Gang paa Grund af et Ildebefindende lagde sig tilsengs. Hans Moder sad ved Siden af Sengen. Saa drømte han om Rædselsherredømmet under den franske Revolution. Han saa Mordscener, han blev fremstillet for Revolutionsstribunalet, optraadte overfor Robespierre og Marat, blev efter forskjellige Hændelser dømt til Døden, han blev ført midt igjennem en uhyre Menneskemængde paa en Karre, hen til Retterstedet, og der guillotineret. Saa vaagnede han i stor Angst. — Og hvad var det saa, der havde fremkaldt hele denne Drøm? Der var, fortalte Moderen ham, falden et lille Stykke Træ, som bar Sengeomhænget, ned paa hans Hals. Hele Drømmen i hvilken han havde oplevet alle disse Begivenheder havde i Virkeligheden ikke varet længere end det Sekund, da Træstykket faldt ned og vækkede ham.

Grunden til at Indbildningskraften i Drømmen saa fuldstændigt kan tage Magten fra os, maa søges i, at de Nerver, som Tanken og Viljen bruger som sine Redskabet, befinder sig i en fuldstændig Hvile, medens derimod de Nerver som Indbildningskraften har Brug for ere nogenlunde vaagne. Disse sidste arbejde saa paa egen Haand, uden at deres Arbejde bliver reguleret af Tanken og Viljen. — At Viljenerverne ere slappede i Drømme viser sig næsten altid. Det er os nemlig altid vanskeligt i Drømme at udføre hvad vi vil. Man drømmer f. Eks., at man er truet af en eller anden Fare. Man vil flygte, men kan ikke komme af Stedet. Man har besluttet en Rejse, men bliver ikke færdig med at pakke ind, saa man kommer for sent til Stationen osv Alt dette tyder paa, at Forstanden og Viljen er fraværende, og saa gaar Fantasien paa egen Haand. — Undertiden kommer man dog, endnu før man vaagner, til en Slags Bevidsthed om, at det hele kun er en Drøm. Man drømmer f. Eks. at man er ved at falde ned

fra et højt Sted. Men før man falder besinder man sig paa, at det kun er en Drøm. Dette er et Vidnesbyrd om at man begynder at vaagne. Forstandens og Viljens Nerver begynde at tage Herredømmet igjen.

Den franske Revolution og nærmeste sociale Følger.

Af En Jyde.

„Arbejdet skal fremkalde almindelig Velbefindende i Tilværelsen og alle Menneskers lige Delagtighed heri."
St. Simon 1821.

Den „store franske Revolution" 1789, i Anledning af hvis 100 Aars „Jubilæum" Moderlandet bereder sig til store Festligheder, er ubetinget det mærkeligste Vendepunkt i den nyere Historie. Ved denne traadte først ud i Livet de storslaaede Ideer om Frihed og Lighed, som danner Grundlaget for alle de europæiske Folkeslags politiske Stræb i indeværende Aarhundrede, og derved har den givet vor Tid sit Særpræg. De ydre Aarsager til denne Statsomvæltning var som bekjendt baade Regeringens (Ludvig XVI's) Uretfærdighed, hvorved den enkeltes Liv og Ejendom var komplet usikker (Bastillen!), dens ualmindelig slette Styrelse af Statens Pengevæsen og Folkets Misfornøjelse med Adelens og Gejstlighedens urimelige Forrettigheder, som gjorde, at der laa utaalelige Byrder paa de lavere Klasser, medens de to Stænder havde alle Rettigheder, men ingen Byrder. Men en dybere Grund maa søges i det Udviklingstrin hvortil ikke faa europæiske Folk paa den Tid var naaet, og de friere Tanker, som især hos det franske Folk var blevne almindelig bekjendt. De følte Trældommens uhyre Vægt og begyndte at skimte Frihedens Goder. Blandt de Mænd, som havde bidraget til Udbredelsen af frie Ideer, maa især nævnes Rousseau og Voltaire (begge † 1778). Tankerne om Menneskets naturlige Rettigheder, om Frihed og Lighed, bare Revolutionen frem. Det syntes først, som om denne kun angik Frankrig; men dog forandrede den hele Europas Tilstand i politisk og social Henseende, førende nye Syner og frie Tanker ud i Masserne.

Thi det var først da, at den Tanke fik Kjød og Blod, at Folkene ikke vare til for Fyrsternes Skyld, men omvendt, samt at Folket havde andre Rettigheder end de, som til forskjellige Tider foreskrives af et Fyrstelune. De store Tanker om social, politisk og kirkelig Frihed, der har saa omfattende Betydning for vor Tid, kom først til Folkenes Bevidsthed igjennem denne Omvæltning. Fra Korstogenes Tid, da Adelen og Gejstligheden ikke alene ejede Jorden men ogsaa Menneskene, havde Borgerstanden efterhaanden arbejdet sig frem til en selvstændig Stand i Folket. Den var paa Revolutionstiden i Besiddelse af Formue og megen Dygtighed og Oplysning. Men den manglede al politisk Ret. Det var denne Borgerstand, som for 100 Aar tilbage førte Kampen mod de bestaaende Forhold, og da Regeringen baade var — stædig og uenig, blev Sejren let. Først da selve Revolutionspartierne begyndte at bekjæmpe hverandre indbyrdes og styrtede besindige og retskafne Mænd, paa hvis Pladser kom hjærteløse Eventyrer og Uhyrer, — først da var det — vel at mærke —, at Kampen blev blodig og fanatisk grusom ind ad til, skjønt den førtes højhjærtet og heltemodig ud ad til.

De nærmeste politiske Følger, som Revolutionen havde for Moderlandet, var, at de mange selvstændige Provinser, hvoraf Frankrig før bestod, og som hver havde sine Love, Skattevæsen osv., sammensmeltedes; Frankrig fremgik saaledes af Revolutionen som national Enhed. Adelens og Gejstlighedens Særrettigheder ophævedes, Hoveri og al anden Trældom afskaffedes, og fuldstændig Næringsfrihed indførtes. Saa bange var man for det gamle Lavsvæsen, at man endog forbød Dannelsen af frie Arbejderforeninger. Alle Baand, som paa nogen Maade hemmede Virksomheden, løstes, og det Kapløb mellem Næringsdrivende, som kaldes den fri Konkurrense, indførtes; Fliden og Talentet haabede man, skulde derved komme til sin Ret. Først gjorde man Landets Regeringsform til indskrænket Kongedømme, men kort efter til Republik med bred Valgbarhed.

Som det var Borgerstanden, der begyndte og gjennemførte Revolutionen, saaledes blev ogsaa Omvæltningens Hovedresultat denne Stands Udvikling. Da Gejstlighedens Magt beroede paa Folkets Uvidenhed og Overtro, og Adelens Betydning laa i dens Forrettigheder og Privilegier, medens Borgerstanden havde sin Styrke i sin Arbejdsomhed og Dygtighed, maatte nødvendigvis Ophævelsen af disse Stænders Særrettigheder medføre den tredje Stands Fremgang. I Revolutionsperioden rejste en stor Del af Adelen ud af Landet, og da den havde ophidset Nabostater til at angribe dens eget Fædreland, var det Borgerne, som frelste det. Med Bevidstheden om sit Borgerværd vendte den franske Bonde og Haandværker tilbage fra Krigene.

Side om Side med den politiske Revolution og ud af denne gik en fredelig men ikke mindre grundig Omvæltning paa Industriens Omraade, hvorved denne tog et mægtigt Opsving. Fra dette Aarhundredes Begyndelse flyttedes Frembringelsen af næsten alle Forbrugsgjenstande over fra de smaa Mestres Værksteder til Fabrikerne. Det var Naturvidenskabernes overordentlige Fremvækst, som i Forbindelse med alle hæmmende Foranstaltningers Fjærnelse, frembragte dette. Industrien fik i kort Tid et helt forandret Udseende. Dampmaskinen gav alle de andre Maskiner deres rette Betydning, forbedrede Samfærdselsmidlerne og udvidede derved Markedet, hvorved der gjordes Plads for den store Mængde Varer, som de nydannede Fabriker leverede.

Den store Revolution havde vakt Borgerstanden

til Bevidsthed om sin Ret og Betydning og hævet den til en høj politisk Magt. Den havde naaet til Herredømme paa økonomiske og industrielle Omraader. Men derimod var der en Stand, hvis økonomiske Stilling under disse Omskiftelser blev den samme. Det var Arbejderstanden. Lige saa fattig, som den franske Arbejder forlod sit Tagkammer for at kæmpe for Friheden, lige saa fattig vendte han tilbage. Ved Borgerstandens Opsving og den store Industri og Handels Opkomst var imidlertid den Forandring efterhaanden indtraadt, at mange af den tidligere Borgerstands Familier var sunken ned til Arbejdernes Klasse. Det var især de smaa Haandværkere, som ikke kunde staa sig imod Fabrikernes alt opslugende Konkurrence, og de smaa Handlende, der overvældedes af de store Kapitalister. Til samme Tid som saaledes den ene Del af Borgerklassen sank ned til den uselvstændige Arbejders Stilling, hævede den anden meget mindre Del sig til en før ukjendt Rigdom og Magt. Det var Revolutionens store Udviklings Skyggeside: Arbejderne og Smaaborgerne Trælle, Fabrikejerne og Kapitalisterne Millionærer. Arbejderens Tid var den Gang ikke kommen. Den er det ikke endnu. Det er her, at Tidens store Strid *nu* er standende.

Men hvornaar vil den blive udfægtet til Sejr?

Særslev Højskole

ved Jullerup St.

Skolen aabnes for Karle den 3. Novbr. Foruden de almindelige Højskolefag gives der Undervisning i Bygningstegning.

Indmeldelser modtages af Højskolelærer M. Madsen, Særslev, samt af Skolens tilkommende Forstander, Seminarielærer

Hans Kristensen,
p. t. Gjedved pr. Horsens.

Kjøbenhavns Højskole.

Skolen overtages til Efteraaret af undertegnede cand. theol. Axel Plenge i **Forening med den hidtilværende Forstander.** Samtidig **udvides** Skolens Virksomhed ved Oprettelsen af et **10** Maaneders Kursus fra **1ste September** til 1ste Juli foruden det hidtilværende **5** Maaneders fra **1ste November** til 1ste April.

Det mindre Kursus vil væsentlig blive ledet efter samme Plan som hidtil her ved Skolen. Haandværkere vil faa Undervisning i Fagtegning af Jesper Jensen Korsholm.

Det større Kursus vil blive ledet saaledes, at de 10 Maaneders Arbejde baade kommer til at udgjøre **en afsluttet Helhed for sig,** alene med Almendannelse for Øje, og tillige første Del af en fortsat Undervisning med særlig **Uddannelse til Lærergærning** for Øje, saa vel i Børneskolens som i Højskolens Tjeneste. Et saadan Fortsættelseskursus vil blive paabegyndt til næste Aar, og de, der ønsker det, vil paa dette tillige blive forberedt til Skolelærerexamen.

Foruden Undervisning i de almindelige Skolefag vil der blive daglige Foredrag og Samtaler over Bibel- og Kirkehistorie, almindelig Historie, Literaturhistorie, Nationaløkonomi, og Retslære,

Betaling for Undervisning er 15 Kr. om Maaneden for det større Kursus, 12 Kr. for det mindre. Kost og Bolig kan faas paa Skolen hos medundertegnede Axel Plenge.

Et mindre Antal Kvinder kan deltage i det større Kursus og faa særskilt Bolig i en af Forstandernes Hjem.

Elever kan søge Understøttelse hos Amtsraadene, i Kjøbenhavn hos Magistraten.

Indmældelser modtages af undertegnede Forstandere, der meddeler alle nærmere Oplysninger.

Axel Plenge, F. Falkenstjerne,
Chr. Winthersvej 15. Kjøbenhavn V.

I vort Hjem kan modtages nogle Børn i Alderen fra 2 til 7 à 8 Aar til Opdragelse og Undervisning. Skolen ledes i Hjemmet med 4 Timers daglig Undervisning. I den øvrige Tid gives Vejledning i Haandarbejde og al Slags Husflid samt Markarbejde. Nærmere Oplysning meddeles.

Raagelund Børnehjem, Marslev St.

Hans Hansen.

Tune Landboskole.

Pigeskolen begynder d. 2 Sept. og varer til November. Ved Siden af den egentlige Højskoleundervisning kan Pigerne faa Lejlighed til at lære praktisk Mælkeri. Indmeldelser modtages af

A. Svendsen, Tune, Taastrup.

To Piger søger Plads som Lærerinder til 1. Septbr. eller 1. Novbr. ved en Friskole eller i et Hjem. Til 1. Septbr. eller 1. Nvbr. kunne 2 Piger faa fri Undervisning mod at hjælpe til 4 Timer daglig med yngste Klasse.

Sørup Friskole ved Svendborg.

Gundesen.

Billige Bøger.

Nordisk Konversationslexikon, nyeste Udg., det Udkomne, 70 Hefter, 25,00. Resten kan faas til Subskribtionspris.
Forlagsbureauets Haandlexikon, 2 Bind, elegant indb. som ny, 9,00.
Beckers Verdenshistorie, 7 Bind, elegant indb. 16,00.
Nordisk Kirketidende, 9 Bind, 1833—41, sm. indb 30,00.
Theologisk Maanedsskrift, udgivet af Grundtvig og Rudelbach, 7 Bd., elegant indb. 7,00.
Barfods Danmarkshistorie, 2 komponerede Bind, som ny, 8,00.
Leo Tolstoj: Livsspørgsmaal, Pragtbind, som ny, 5,00.
Do.: I Kamp for Lykken, 3,00.
Allen: Haandbog i Fædrelandets Historie, sm. indb. 6,00.
Jonas Lie: Rutland, i Prgtb. 3,00.
Do.: Lodsen og hans Hustru, Prgtb. 3,00.
Bjørnson: Det flager i Byen og paa Havnen, Prgtb. 5,00.
Jæger: Henrik Ibsens Levnet, 3,00.
Homers Illiade og Odyssée ved Wilster, Prgtb. 2,00.
Spielhagen: Hammer og Ambolt, Prgtb. som ny, 5,00.
Ingemanns samlede Romaner, eleg. indb. i 5 Bind, 13,00.
Do. Samlede Romaner, Sange og Eventyrdigte, i 8 Bd., 4,00.
Ingemanns Levnedsbog og Tilbageblik (skreven af ham selv), 1,50.
Do.: Erik Menveds Barndom, indb. 2,00.
Do.: Valdemar den Store og Dronning Margrethe, elegant indb. 2,50.
Do.: Valdemar Sejr, indb. 2,00.
Heibergs poetiske Skrifter i 8 Bind, indb. 15,00.
Søren Kierkegaard: Enten—eller, 2 Bind, 6,00.
Do.: Kristelige Taler, indb. 2,50.
Do.: Stadier paa Livets Vej. 3,50.
Do.: Kjærlighedsgjærninger, 3,00.
Do.: Opbyggelige Taler, 2,00.
Do.: Indøvelse i Kristendom, 2,00.
Do.: Begrebet Angst, 1,25, indb. 1,75.
Do.: Frygt og Bæven, 1,25.
Do.: Til Selvprøvelse, 1,00.
Do.: Forord (Morskabslæsning), 0,50.
Do.: Af en endnu Levendes Papirer. 0,35.

Sendes mod Postopkrævning fra Bog- og Papirhandelen, **Klosterstræde Nr. 12,** Kjøbenhavn, K. **F. Cohens Eftfl.**

NB. **Stort Lager af nye og brugte Skolebøger.**

I alle Boglader samt hos undertegnede Forhandlere for Skandinavien modtages Subskription paa:

Saamanden,

udgivet af **Kristofer Janson** i Minneapolis. Hver Maaned udkommer et Nr., og Aargangen gaar fra September—August. Pris inkl. Porto fra Amerika 4 Kr. for Aargangen. **Lehmann & Stage,**
Klareboderne 3.

ENHVER SIT.

Redaktører: Henning Jensen og Kristensen-Randers.

„Enhver Sit" behandler politiske, sociale og kristelige Spørgsmaal.
Udgaar hver Torsdag Aften til en Pris af 1,25 Øre Kvartalet.
Bladet kan bestilles hos Landpostbudene eller paa Postkontoret.

Ansvarhavende Redaktør: **Henning Jensen.** Trykt hos Rasmussen & Olsen. — Kbhvn.